

درس سیصد و چهل و سوم: صوت ۳۶۴

مطالبی در باب حجیت اجماع (2)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترس از مخالفت با اجماع موجب تغییر فتوای آقایان

کیفیت فتوای فقهی از اول تا الآن اصلاً محل ایراد بوده است. مثلاً همین انصاری در بحث طهارت یهودی و اهل کتاب صریحاً می‌گوید: روایاتی که دال بر طهارت هستند اقوی هستند از روایاتی که دلالت بر نجاست می‌کنند اما چون اجماع هست لذا ما قائل به اجماع می‌شویم.^۱ همین یعنی خلاف اجماع؛ نفس همین یعنی خلاف اجماع! دیگر از این واضح‌تر؟! حالا این شیخ به خاطر ترس از مخالفت اجماع فتوای به نجاست می‌دهد، دیگری هم به خاطر احترام شیخ فتوا به نجاست می‌دهد، یک دفعه یک اجماع می‌شود. الآن این فتوایی که این شیخ دارد به نجاست می‌دهد، به خاطر ترس از مخالفت اجماع است نه به خاطر فکرش، فکرش می‌گوید: طاهر. صریحاً می‌گوید: روایاتی که دلالت بر طهارت اهل کتاب می‌کنند مقدم هستند باز در عین حال به خاطر احترام اجماع و ترس از مخالفت با اجماع قول به نجاست را می‌گیرد. همین خرق اجماع شد دیگر! لذا بعضی‌ها می‌گویند که اصلاً به طور کلی اجماع در زمان شیخ طوسی و بعد از زمان شیخ طوسی حجیت ندارد به خاطر همه شاگردان و تلامیذ شیخ طوسی مقلد شیخ طوسی بودند آن وقت اجماعی که در آن زمان محقق می‌شد همه فتوای شیخ طوسی بود. چه اجماعی؟! اجماع نیست. اجماعی که به خاطر احترام استاد حرف نزنند که این دیگر اجماع نیست. اینکه اجماع نشد! مرحوم آقای بروجردی وقتی فتاوی بزرگان را رد می‌کردند غالباً این حرف را می‌زدند و می‌گفتند که بزرگواری علما مانع از تحقیق و مطالعه طلاب نشود.^۲

فتوای مجتهد موجب دخل و تصرف در اعمال یک جامعه

این چه فقهی در این صورت می‌شود؟! آقای شیخ انصاری شما دارید فتوا می‌دهید! یک مجتهد باید بداند الآن با این فتوایش دخل و تصرف در اعمال یک جامعه می‌کند. مسئله شوخی نیست! همین طور بگویم که نجس هستند؟! نمی‌شود. لذا صاحب جواهر هم همین طور می‌گوید که این اجماعی است و شعار برای شیعه است و بعد می‌گوید که فلانی مخالفت کرد آن هم مخالفت کرد، شیخ مفید هم مخالفت کرد، یک عده‌ای هستند مخالفت کردند، یک روایاتی هم داریم و بعد می‌گوید که چون مسئله اجماعی است، لذا به این روایات توجه نمی‌شود.^۳ چرا نمی‌شود؟! مسئله اجماعی باشد ما می‌خواهیم به این روایت توجه نکنیم.

۱. جهت اطلاع رجوع شود به کتاب الطَّهارة، شیخ انصاری، ج ۵، ص ۱۰۱.

۲. جهت اطلاع بیشتر رجوع شود به رساله اجتهاد و تقلید، ص ۳۶۳.

۳. جواهر الکلام، ج ۶، ص ۴۲. جهت اطلاع بیشتر رجوع شود به رساله طهارت انسان، ص ۱۱۸.

لزوم به دست آوردن موقعیت فقهی زمان ائمه برای فقیه

لذا یک مسئله مهمی که برای یک فقیه لازم است این است که موقعیت فقهی زمان ائمه علیهم السّلام را فقط به دست بیاورد و الاً اینهایی که قریب العهد به زمان امام هستند اینها بی خود است. شیخ صدوق دویست سال بعد به دنیا آمده کجا قریب العهد بودند؟! دویست سال که قریب العهد نمی شود!

خیلی این مسئله مسئله مهمی است؛ مسئله درک صحیح مبانی از زمان امام و فهم دین؛ یعنی انسان دین را استشمام کند و شمّ دین داشته باشد. از نقطه نظر چیز خیلی مهم است.

من در همین بحث طهارت و نجاست مانده بودم که نظر علامه نسبت به قضیه چیست؟ بعد که تفسیر المیزان را دیده بودم در بحث ﴿إِنَّمَا أَلِئُمْشَرَ كُؤْنَ نَجَسٍ فَلَا يَقْرَبُوا أَلِئَمْشَرَ جَدَّ أَلِئَحْرَامٍ﴾^۱ دیدم ایشان نظر به نجاست نداده است و مطلب را به عنوان مبهم رد کرده و نظر صریح نداده است.^۲ یعنی بعید می دانستم با درک و فهم علامه از مسائل، فتوای صریح به نجاست بدهد. این را خیلی بعید می دانستم.

تلمیذ: المیزان متعرض مسئله نمی شود؟

استاد: بحث فقهی نمی کند بلکه فقط یک بحث تاریخی نسبت به این قضیه می کند و بعضی از اقوال اهل سنت را نقل می کند.

تلمیذ: ...

استاد: بله، ایشان گفته اند که بعضی ها قائل اند بر اینکه منظور از نجاست کدورت و قذارت باطنی است و بعد دیگر از مسئله عبور کردند.

اللهم صل علی محمد و آل محمد

^۱ . سوره توبه (۹) آیه ۲۸. امام شناسی، ج ۶، ص ۱۱۳:

«ای کسانی که ایمان آورده اید! مشرکان نجس هستند و بعد از این سال نباید به مسجد الحرام نزدیک شوند.»

^۲ . تفسیر المیزان، ج ۹، ص ۲۲۹. جهت اطلاع بیشتر رجوع شود به رساله طهارت انسان، ص ۶۳.